

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 58, Kasım 2017, s. 530-538

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date

26.09.2017

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

20.11.2017

Emrah ALTIOK

Ardahan Üniversitesi, TDE Anabilim Dalı, Yüksek Lisans
emrah_altiok@hotmail.com

“Evrende değiştirebileceğinizden emin olabileceğiniz tek nokta vardır: Kendiniz”

Aldous Huxley

ALDOUS HUXLEY’İN CESUR YENİ DÜNYA’SINA DİSTOPYA BAĞLAMINDA “BAKIŞ”

Öz

Ütopya insanlar daha iyi ve daha adil bir düzen içinde yaşama isteğinden doğmuştur. Platon *Devlet*, Thomas More *Ütopya*, Campanella *Güneş Ülkesi* ve Bacon *Yeni Atlantis* adlı eserlerinde, yaşadıkları toplumlardaki çelişkili yanları tespit etmişler ve ideal toplumları tasarlamışlardır. 19. yüzyılda toplumlarda yaşanan sosyal, siyasal ve ekonomik değişimler nedeniyle ütopya muhalif bir söyleme sahip karşı-ütopyalara dönüşmüştür. Tarih boyunca, kendini güvende hissedebileceği, mutlu ve adil bir ortamda yaşayabileceği düzenleri özleyen insan, umutsuzluğa düştüğü anlarda bile, kendini sınırlayan duvarları aşma umudunu hiç kaybetmemiştir. Kusursuz bir toplumu ya da ideal bir devleti betimleyen ütopya kavramı, insanoğunun en derin arzularının, en soylu düşlerinin ve en yüksek özlemlerinin gerçekteyi hayali bir toplum olarak anlam bulmaktadır. II. Dünya savaşının getirdiği değişimler, totaliter rejimlerin baskısı sonucu ütopyanın bir eleştirisi olarak ortaya çıkan distopik anlatılar kaleme alınmıştır. Distopik anlatıların önemlileri arasında yer alan Aldous Huxley’in *Cesur Yeni Dünya* anlatısı da normalleştirilen, sürü haline getirilen, toplumsal sınıflara ayrılan bir sistem eleştirisini içerir. Çalışmanın asıl konusu kimliksizleştirme, bireyselliğin yok edilme politikası, *Biz, Ben,*

1984, gibi anlatılardan sonra kaleme alınan Huxley'in *Cesur Yeni Dünya* anlatısına da ilham kaynağı olmuştur. Bu yazarlar yaşadıkları dönemlerdeki sorunları gözlemleyip, belirleyip sonrasında oluşabilecek tehlikelere karşı insanları uyarmak istemişlerdir. Karşı-ütopyan bilimkurgular, yaşadıkları toplumdaki geleceğe dönük çelişkileri tespit edebilmişler, sadece roman olmanın dışında, birer toplum eleştirisi olarak, toplumsal ve siyasal yaşamdaki olumsuzlukları eleştirmişlerdir.

Anahtar kelimeler: ütopya, distopya, sınıflandırma, totaliter rejimler, kimliksizleştirme, Aldous Huxley

ALDOUS HUXLEY'S BRAVE NEW WORLD IN THE CONTEXT OF DYSTOPIA "LOOK"

Abstract

Utopias are born from the desire of people to live in a better and fairer order. In Plato State, Thomas More Utopia, Campanella Solar Country and Bacon New Atlantis, they found the contradictory aspects of the communities they lived in and designed ideal societies. Due to social, political and economic changes in society during the nineteenth century, utopians have turned into counter-utopia with an oppositional discourse. Throughout history, a person who feels secure and can live in a happy and fair environment, has never lost hope to transcend self-limiting walls, even in times of despair. Utopia, which depicts a perfect society or an ideal state, finds meaning as an imaginary society in which the deepest wishes of mankind, the most noble dreams and the highest aspirations are fulfilled. II. The dystopian remarks emerged as a critique of the changes brought about by the world war, the resultant utopia of the totalitarian regimes. Aldous Huxley's brave New World narrative, which is one of the most important of the dystopic accounts, includes a critique of a system that is divided into social classes, which is transformed into a flock. The main theme of the study was the inspiration for Huxley's Brave New World narrative, which was taken after the statements of identity, the individual's disappearance policy, We, 1984. These authors wanted to observe and identify the problems in their lifetime and warn people against the threats that may arise afterwards. Counter-utopian sciences have been able to identify contradictory contradictions in the society they live in, and criticize negativities in social and political life as social criticism, apart from being only a novel.

Keywords: utopia, dystopia, classification, totalitarian regimes, identity degeneration, Aldous Huxley

Distopyaya Kuramsal Bir Bakış

Etimolojik olarak "var olmayan iyi yer" anlamına gelen ütopya, felsefe, politika, din, sosyoloji gibi alanlarda üretilmekle birlikte özellikle Aydınlanma Dönemi ile daha çok edebi metinler bağlamında hayat bulur. Zira Aydınlanma Çağı'nın yükselen eğilimleri olan pozitivizm, bilimsellik, olaylar ve olgular arasında bulunması önemsenen determinist bağ, bir yönüyle fantastiğe, kurmacaya, fütürizme, bilim kurguya yaslanan ütopya anlatıların edebiyat içerisinde

gelişmesine zemin hazırlar.¹ Ütopya, ilk olarak ezilen kesimin özgürlük talepleri doğrultusunda şekillenmiştir. Ütopyada, özgürlükten, eşitlik adına vazgeçilmesi ütopya'yı totaliteryen bir tasarıya dönüştürmüştür. Bu da ütopyaların, karşı ütopyasını da beraberinde getirmiştir. (Yumuşak 2012: 47) Karşı-ütopya, kakatopya, anti ütopya ya da distopya gibi adlarla anılan terim zamanla birçok anlatı metinde kurgusal olarak ütopyanın eleştirisi olarak da ele alınmıştır. Distopik anlatıların kısaca tarihsel seyrine bakılması gerekmektedir.

Bilinen ilk distopik eser Tommasa Campanella'nın *Güneş Ülkesi*'dir. Campanella'dan sonra Francis Bacon'un *Yeni Atlantis*'i gelir. Batı'da bu eserler yer alırken Doğu'da Farabi'nin *Medinetü'l Fazıla* adlı eseri ile İbn-i Tufeyli'nin *Hayy Bin Yakzan* adlı çalışmaları bu türün ilk örnekleridir. (Yumuşak 2012: 49-50)

20. yüzyıla yaklaşırken değişen dünya düzeni, toplumsal olaylar ve bireysel özgürlüklerinin yanında totaliter rejimlerin toplumlar üzerinde yaptığı tahribat ütopya'yı tekrar öne çıkarmıştır. Bununla beraber baskıcı rejim sonucu köleleşen toplum ise distopyayı hazırlamıştır. Bu distopik anlatılar arasında ilk olarak Yevgeni Zamyat'ın *Biz* romanı kaleme alınmıştır. Bundan sonra gelen diğer çalışmalar bu eserin yeni uygulaması olmuştur. *Biz* de toplumun tümüne egemen bir "Tek Devlet" vardır. İnsanların gündelik, haftalık, aylık, yıllık yaşamlarını çizelgeler ve takvimlerle bağlayan, her insan faaliyetini "akılcı" bir biçimde düzenleyen bir devlet vardır. Matematik en büyük erdemdir. İnsanların adları değil numaraları vardır; insanların kendileri de birer birey değil birer sayıdır. Zamyat'ın getirdiği tartışma ise düşünen ve hayal eden insan için özgürlük ve mutluluğun özde kavramlar olduğudur. E-33 "kimsenin benim için istemesini istemiyorum, ben kendim için istemek istiyorum" der. (Zamyatın 1988: 56) Zamyat'ın'de özgürlük mutsuzluğa gebe olmak değildir. Başkaldırmak, alışagelmışle mücadele etmek acı verir gerçi ama "dünü bugün, bugünü de dün" olarak yaşamak daha zordur. Zamyat'ın ütopyası kesintisiz bir mücadeledir. Ütopya, Zamyat'ın için bir ufuktur; ona sürekli olarak yaklaşılr ancak varılamaz.²

Ayn Rand'ın *Ben* romanı da önemli distopik romanlar arasındadır. *Ben* romanının da "biz"den "ben"e uzanan bireyin herkesleşmekten sıyrılarak kendilik bilincini oluşturması, kabuğunu kırması konu edinilir. Yarattığı karakterin benlik ve sevme gibi yaşamsal izlerin kaldırıldığı ilkel bir toplumda ben olma yolundaki bireyselliğe ulaşma arzusunu konu alır. Herkesin eşit olduğu, herkesin aynı paydada buluşması zorunluluğunu taşıdığı seçme ve tercih etme özgürlüğünün bulunmadığı düzene karşıdır. Tüketim toplumuna, insanların üstünlük kurma savaşına, modern dünyanın ezberlettiği tek düze hayata karşı haykıran, başkaldıran romandır.

... eski vücuduna saman doldurulmuş bir koltuktan, bir mankenden farksız olurmuş onlar için. Bilinci benliği olmadığı için efendisine büyük avantaj sağlarmış. Ağzı var dili yok itaatli bir hayvandan farksız, kaçmayı düşünmeyen, bu yüzden de hiçbir tehlike arz etmeyen bir köle imiş. Köle sahibi için en büyük tehlike kölenin başkaldırması, kaçmasıdır. Ama mankurt, isyanı itaatsizliği düşünmeyen tek varlıktır. (Aytmatov 2012: 148-149)

Bireyleri bu hale getirirken en etkileyici beyin yıkama aracı olan propaganda ve sloganlar kullanılmasıdır. Ben romanında anlatılan totaliter rejimlerde böyle bir yöntem kullanılarak insanların beyinlerine bir olmayı, herkesle eşit olmayı, farklılıkları yok etmeyi kazırlar. Bunun

¹ Fethi D, Talip Apaydın'ın Çocuk Romanlarında Ütopya İmgesi, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, (The Journal of Academic Social Science),Yıl: 3, Sayı: 9, Mart 2015, s. 187

² Samet A- Orhan S, Kafka'dan Coelho'ya "Yakın Okuma"lar, Bengü Yayınları, Ankara, 2016, s.17

için en önemli yol akşam gidilen tiyatro olmuştur. ” Bütün insanlar birdir, bütün insanların ortak arzularından başka arzusu yoktur.”

Distopik roman geleneğinin en yaygın bilinen örneği George Orwell'in 1984 romanıdır. Totaliter rejimlerin bir eleştirisi olarak “big brother” (büyük birader) kavramını literatüre sokan roman aslında *Biz*'in yeni bir uyarlamasıdır. Zamyetin'in D-503'ü Orwell'in Winston Smith'ine tekabül eder. Büyük Birader insanlara ne özgürlük ne de mutluluk vaat etmektedir; hiç kimse için kurtuluş yoktur. “Savaş Barıştır, Özgürlük Köleliktir, Bilgisizlik Kuvvettir” sloganına dayanan tek partinin hüküm sürdüğü totalitarizmin tüm şiddeti görülür. Büyük biraderin kurduğu düzen gerçekte insanların korku egzersizleri ve sürekli bir düşman tehdidiyle uyanık tutmak yönünde bir sistemdir.

Uyanık çobanlar bilir, koyun sürüsünün sorun çıkarmaması için onlara muhakkak bir öncünün gerektiğini sürüye önderlik yapan reis bulunur ise, koyunlar düşünmeksizin, onu takip edecekler. Bu nedenle mezbahalarda daima iyi beslenmiş, tüyleri uzamış provokatör keçiler bulundurulur. Onlara bu özel bakımın nedeni, zavallı koyun sürüsünü ahlaksızca aldatmaları gerek. (Şahanov 2002: 27) keçinin rolü romanda denetleme bakanlığıdır.

Aldous Huxley'in *Cesur Yeni Dünya*'sında anti-ütopya, telaşlı toplumda yeni açılışlar bekleyen ve bekledikleri de kendi yaşam süreleri içinde gerçekleşmeyince de karamsarlığa kapılan Avrupalı aydınların elinde karabasana dönüştü. Yaratıcı aydın çoğunluğun mutluluğu için tasarlanmış bir ütopyada mutsuz oluyordu. Bu özgürlük-mutsuzluk ikilemi Huxley'de önemli yer tutmaktadır. Mustafa Mond ile Vahşi arasında bu tartışma tekrarlanır. Vahşi tüm acıları ve mutsuzluğuyla birlikte özgürlük istemektedir. Huxley'in dünyasında ise özgürlük ancak intihar etme özgürlüğüdür.

Kendimizi kalıba sokup başkalarını mutlu etmeye çalışırken özgür irademizden vazgeçtik tatmini “ütöpic” refahın ve imkânların dünyasında aradık; kaldırdığımız tarz ortadan kalkınca kendi yaratığımızla baş başa kaldığımızı göreceğiz ki, tek yaptığımız tercihlerimizle yıkımı inşa etmekte. (Perec 2000: 65)

Huxley'in yazdığı bu eserde ise bireyselliğin yok edildiği, ailenin, dinin, edebiyatın olmadığı bir düzen vardır. Eserde insanlar şişe içinde vücut dışı döllemeyle seri bantta üretilmeleri vardır. “Aynı zamanda yazgılarını belirleyip şartlandırıyoruz. Bebeklerimizi şişeden sosyalleşmiş insanlar olarak çıkarıyoruz.” (Huxley 2014: 32) İnsanların tek tipleşmesi ve sınıflandırılması anlatılmaktadır. Aslında ütöpic bir dünya iken ironik bir yanı vardır. İnsanlar sağlıklı, teknoloji gelişmiş, yoksulluk yok edilmiştir. Bireyin önemseydiği tüm değerler yok edilmiştir. “Mutluluk ve erdemindir yapmak zorunda olduğun şeyi sevmek. Tüm şartlandırmaların amacı budur, insanlara kaçınılmaz toplumsal yazgıları sevdirmek.” (Huxley 2014: 35) İnsanlar var olan sistemin kurallarına göre şekillendirilerek, söz konusu durum onlara yazgı paydası altında kabullendirilmeye çalışılır ve itaatkâr insan profili arzulanır.

Huxley'in *Cesur Yeni Dünya*'da ortaya koyduğu genel kanı, modern olarak nitelenen Batı'nın teknolojik, bilimsel gelişiminin hemen hemen tamamının kâbusa doğru sürekli bir düşüş halinde olduğudur. Batı'nın en karakteristik ve övünülen başarıları, on yedinci yüzyılın bilimsel devrimi ve on dokuzuncu yüzyılın endüstri devrimidir. Huxley'e göre ise, bu başarılar daha doğru bir ifadeyle başarı olarak sunulan bu gelişmeler, değişmeler yirminci yüzyıl uygarlığının

sonunu hazırlamaktadır. On yedinci yüzyıldan bu yana hemen hemen tüm ilerici ve ütopyacı kavramların ana temaları bilim ve akıldır. Ancak dünya üzerinde ütopyacılar, o kadar güvenle öngördükleri cenneti yaratmak yerine, yalnızca bir cehennem yaratmada başarılı olmuşlardır.

Anti-ütopya, ütopyaların mükemmelliğine, kapalılığına bir tepkiydi; 20. yüzyıla kadar yazılmış olan ütopyaların hepsi birer diktatörlük tasvir ediyordu. Anti-ütopya pek çok şeyin ölümüydü. Bütün bu romanlarda dayanak görülen ve görülecek sadece ve sadece iktidar adına planlanmış bir dünyadır. Karamsar gelecek tasvirlerinin, otoriter, totaliter, bilimsel ve teknolojik olarak ileri düzeyde fakat bireyselliğin, insana ait duyguların, değerlerin başka bir deyişle insanın insani özünün önemli olmadığı düzenlerin ele alındığı bu karşı-ütöpik eserler aslında insanlığın mutlu düzen umutlarının ne yöne kaydığının da açık bir göstergesi olarak değerlendirilebilmektedir. Hazzın, eğlencenin ve tüketmenin temel alındığı günümüz toplumlarında bireyler içinde yaşadıkları düzen üzerinde düşünmeden, bu düzeni sorgulamadan ve değiştirmeye çalışmadan olduğu gibi kabul etmekte ve böylece de tükettikçe mutlu olan mutlu oldukça haz duyan ve haz duydukça daha da tüketme arzusuna kapılan bireylere dönüşmektedirler. Dolayısıyla giderek yalnızlaşan, mekanikleşen ve etik değerlerini yitirmeye yüz tutan bir hale gelen bireyler giderek bireyselliklerini de yitirmektedirler. Bu bağlamda, Aldous Huxley'in 1932 yılında ortaya koyduğu toplum yapısı günümüz toplumlarıyla birebir paralellik göstermekte ve böylece tarihsel süreç içerisinde karşı- ütöpik bir eser olmaktan çıkarak gerçeğe her geçen gün daha da yaklaşmaktadır.

Yeni Dünya'ya "Cesurca Bakış"

Aldous Huxley'in 1932 yılında yayımlanan *Cesur Yeni Dünya* (Brave New World) romanı o dönemden bugüne adeta bir öngörü niteliği taşıyan teknolojik ve bilimsel gelişmelerin tasviriyile kurgulanmış karşı-ütöpik bir eserdir. Bireyin özerkliğinin toplumsal yapı içinde eritildiği, ailenin, dinin, edebiyatın, sanatın ve çeşitliliğin olmadığı bir toplumu tasvir eden Huxley, eserinde tüketimi, tek tipleşirmeyi ve bireyin yalnızlığını ürkütücü bir biçimde irdelemektedir. Dokuz yıl savaşlarından sonraki büyük ekonomik sıkıntıdan sonra kurulan *Cesur Yeni Dünya*'nın sloganı ve merkezi insanlara kölelikleri sevdirmeye ve insanları devlete itaat ettirme oldu. *Cesur Yeni Dünya* romanının önsözünü yazan Nicolas Berdiaeff'e göre;

"Geleceğin en önemli Manhattan Projeleri, politikacıların ve katılan bilim adamlarının 'mutluluk sorunu' adını vereceği konuda diğer bir deyişle insanlara kölelikleri sevdirmeye konusunda, devlet sponsorluğunda yürütülecek büyük çaplı araştırmalar olacaktır. Ekonomik güvence olmazsa kölelik sevgisi hayata geçirilemez. Kölelik sevgisi, insan zihin ve bedenlerinde derin ve kişisel bir devrimin sonucu olarak oluşturulmadıkça başarılamaz." (Huxley: 2014: 15)

Bu devrimin gerçekleşmesi için; çocuk şartlandırma, bir bireyi sosyal ve ekonomik hiyerarşide ait olduğu yere atayabilme olanağı sağlayacaktır. Alkol ve uyuşturucunun yerini alacak, daha az zararlı, ama eroininden daha fazla keyif verecek bir madde oluşturmaktır. Bütün bunlar göz önüne alındığında öyle görünüyor ki ütopya, herhangi birinin yalnızca on beş yıl önce hayal edebileceğinden çok daha yakındır.

Kişiler, kavramlar ve simgeler boyutunda değerlendirilecek olan *Cesur Yeni Dünya* romanı, KORA şemasıyla şu şekilde gösterilebilir: (Korkmaz 2005)

"Cesur Yeni Dünya"	Ülkü Değer	Karşı Değer
Kişiler Düzlemi	Bernard Marx, Helmholtz Watson, Lenina	Mustafa Mond, John (Vahşi)
Kavramlar Düzlemi	Özgürlük, eşitlik, cinsellik, çatışma	Sınıflandırma, kuluçka, soma, cinsel birleşme özgürlüğü
Semboller Düzlemi	Kadın, uçak, beslenme odaları, sloganlar, üreme	Şişeler, kuluçka, çiçek, yeşil, doğa

Aldous Huxley, Cesur Yeni Dünya romanında oluşturduğu karakterlerine, içinde yaşadığı ile öngördüğü dünya arasındaki farklılıkları ve çelişkileri yansıtmıştır. Romanda birbiriyle çarpışan karakterler ve düşüncelerle Huxley; hem kendi dönemini eleştirmekte, hem de dünyanın var olan ve üretilen yeni sistemlerle nasıl bir hal alacağını irdelemektedir. İnsanlık ya yokluk, güvencesizlik, hastalık dolu karanlık bir dünyada insani duygularını, özlemlerini, değerlerini, arzularını yaşamaya devam edecek ya da herkesin ihtiyacının en üst düzeyde karşılanmaya çalışıldığı, hastalıkların kontrol altına alındığı, yaşlanmanın geciktirildiği, sahip çıkma hissinden arındığı bir dünyada var olma savaşı verecektir. Düşünmek bu dünyada en son istenilen şeydir. Kişilerin yalnız kalmalarını ve sorgulamalarını engellemek amacıyla 'duygusal film', 'engelli golf' gibi aktiviteler yapılmaktadır. Yalnız kaldıklarında ise soma devreye girmektedir.

Cemaat, Özdeşlik ve İstikrar İlkesi

Cesur Yeni Dünya devletinde "özdeşlik ve istikrar" hâkimdir. İnsanın doğumundan olunlaşmasına kadar tüm gelişim evrelerine müdahale edilir. İnsan dünyaya doğarak gelmez. Kendileri için belirlenmiş olan rolleri yerine getirebilmek için şişe içinde, vücut dışı döllene yoluyla seri olarak üretilmektedir. Bokanovski adı verilen bu yöntem sayesinde tek yumurtadan doksana altı ikiz üretilir. Yapay insanların hayatları da yapay olur. Bir makine gibi sosyal rolleri belirlenir ve sınıflarının dışına çıkamazlar. "Aynı zamanda yazgılarını belirleyip şartlandırıyoruz. Bebeklerimizi şişeden sosyalleşmiş insanlar olarak çıkarıyoruz. (Huxley 2014: 42) Bu sayede düzenin getirdiklerini kabul eden insanlar yetiştiriliyor, tek tip insanlar iktidarların isteği doğrultusunda yönetiliyor.

"...hepsi yeşil giyerler" diye cümle ortasından konuşmaya devam etti "ve delta çocukları haki giyerler. Yo, hayır ben Delta çocuklarıyla oynamak istemiyorum. Epsilonlar daha da kötüdürler. Okuyup yazacak kadar aptaldırlar. Üstelik siyah giyerler ki siyah canavarca bir renktir. Beta olduğum için öyle mutluyum ki." Alfa çocukları gri giyerler. Üstelik biz Gamalardan ve Deltalardan çok daha iyiyiz. (Huxley 2014: 50)

Katı bir kast düzeninin olduğu dünyada toplum, 'Delta', 'Alfa', 'Beta', 'Gama' ve 'Epsilon' olmak üzere beş sınıfa ayrılmaktadır. Sınıflar arası geçişin olmadığı bu toplumda herkes kendi görevine şartlanmıştır. Çalışmak çok önemlidir. Az çalışmak mümkünken, daha çoğu için insanlar şartlandırılır. En düşük sınıf olan Epsilonlar gün içinde yaklaşık yedi buçuk saat çalışmaktadırlar. Devletin ürettiği bu insanlara belirlenenden fazla boş zaman bırakmak onları düşünmeye sevk etmek demektir ve düşünmek de toplumda huzursuzluk yaratır.

Tiranlaşan Toplumun Modernleşen Yüzü: Vahşi

Kitapta bu dünyaya isteyerek gelmiş olan Vahşi görülür. Bu günün dünyasının benzeri fakat daha ilkel bir yerden geliyor ve önceleri bu mutluluğun tadını çıkarırken insanların gerçek kavramıyla işi olmadığını gördükçe durum değişmektedir. Sanatı, üzülmeyi, mutsuz olmayı bilmeyen bireyler arasında boğulduğunu hisseden Vahşi, bu dünyadan kaçmak ister. Bu noktada; Vahşi ile sistemin yöneticisinden biri olan Mustafa Mond'un (Alfred Mond) arasında sistemin detaylı bir analizi yapılmaktadır. Vahşi, "insanları bu şekilde tek tipleştiremezsiniz. Onların birini sevmeye, istediklerini yapma ve hatta üzülmeye haklarını bile elinden alamazsınız. Onları gerçekten uzaklaştırılmazsınız." derken Mustafa Mond, "Ama onlar bu sistemi seviyor. İstikrar uğruna bilimi dahi kısıtlarız. Özgür iradeli bireyler sonunda sistemi yıkarlar" (Huxley 2014: 270) diyor ve kitapta asıl sorulmak istenen soru sorulmuş oluyor.

Çok hoş, dedi Denetçi. Fakat uygar ülkelerde, uğruna çaba yapmadan kızları elde edebilirsiniz; üstelik sokan sinek ya da sivrisinekler de yoktur. Yüzyıllar önce köklerini kazıdık. Vahşi kaşlarını çatarak başını salladı. Köklerini kazıdınız. Evet, kesinlikle sizin tarzınız. Katlanmayı öğrenmek yerine tatsız olan her şeyin kökünü kazımak. Hangisi daha onurludur, acımasız kaderin sapan taşları ve oklarına katlanmak mı, yoksa silah kuşanıp karşı koyarak son vermek mi dert yağmuruna... Ama siz bunların hiç birini yapmıyorsunuz. Ne katlanıyorsunuz, ne de karşı koyuyorsunuz. Yalnızca sapan taşları ve okları siliyorsunuz yeryüzünden. Kolayına kaçırıyorsunuz. (Huxley 2014: 290)

Görüldüğü gibi toplumlarda korku ve başkaldırı gibi iki farklı eğilim birlikte görülür. Baskın güç karşısında okuyucu *Cesur Yeni Dünya* romanındaki Vahşi'yi, 1984 de Winston Smith'i görür. Akıl, düşünce mutlak otoritenin köleleştirme anlayışı karşısında Vahşi'nin tavrı otoriteye karşı olması ve bunu diğer insanlara anlatmasıyla başlar. Vahşi; "sizi özgürlüğünüze kavuşturmaya geldim" dedi. (Huxley 2014: 262) Vahşi tüm acıları ve mutsuzluğuyla birlikte özgürlük istemektedir:

Ben keyif aramıyorum. Tanrı'yı istiyorum, şiir istiyorum, gerçek tehlike istiyorum, özgürlük istiyorum, iyilik istiyorum. Günah istiyorum. Aslında,"dedi Mustafa Mond, "siz mutsuz olma hakkı istiyorsunuz. Öyle olsun," dedi Vahşi meydan okurcasına, "mutsuz olma hakkını istiyorum. Ekleme gerekirse, ihtiyarlama, çirkinleşme ve iktidarsız kalma hakkını da istiyorsunuz; frengi ve kansere yakalanma haklarını, açlıktan nefesi kokma hakkını, sefil olma hakkını, sürekli yarın ne olacak korkusu içinde yaşama hakkını, tifoya yakalanma hakkını ve her türden ağza alınmaz acıyla işkence çekerek yaşama hakkını da istiyorsunuz. Uzun bir sessizlik oldu sonunda Vahşi, "Hepsini istiyorum," dedi. Mustafa Mond omuzlarını silkti. "Hepsi sizin olsun," dedi. (Huxley 2014: 295)

Burada anlatılanlara göre Vahşi var olan düzeni eleştirmekle beraber tam tersini istemektedir. Gerçek yaşamdan bu düzene geldiği için buna alışmamıştır. Modern düzene geldikten sonra nefret besliyor. Bu düzeni değiştirebileceği fikrine sahiptir. John, ilk zamanlarda *Cesur Yeni Dünya*'ya alışmış görünmekle beraber sonrasında bu dünyanın çok hissiz ve anlamsız olduğuna kanaat getirip sıkılmaya başlamıştır.

Huxley'in her şeyin kontrol altına alındığı, sistemin kusursuz işlenmesi için çabaladığı, hedonizmin, tüketimin ve eğlencenin ön planda olduğu bir tek dünya devletinin üyelerinin her ne kadar yaptıkları işten ve dünyadan mutlu olmaları için gibi koşullandırılmış olsalar da insana özgü duygularının, çelişkilerinin, korkularının ve tutkularının olduğunu göstermeye çalıştığını belirtmek mümkündür. Düşünmenin, sistemi sorgulamanın sistem dışı olmanın kabul görmediği bu toplumun bireylerinden kimileri koşullamalara rağmen sistemi eleştirmekte ve bu sistemden memnun olmadıklarını belirtmektedirler.

İnsanın Özgürlük Talebi Bir "Hüsnü Kuruntu" Olabilir Mi?

Kendilik bilincine sahip olmak ne demek? Dünyaya kendi dışımızdan bakabilmek anlamına geliyor. "Belki de, beyin dünyanın tam bir taklidini yapıp da, kendisinin de bir modelini kurmak zorunda kaldığında bilinç doğuyor." (Dawkins 2004: 102) İnsanlara daha farklı ve olaylara yukarıdan bakabilmek insanın kendi bilincine sahip olmasıdır.

Birey, ancak kendinden çok daha büyük ve yüce bir güce teslim olursa mutlu olabilir." İnsan mutluluğu ve özgürlüğünün kıyaslandığı durumlarda genellikle mutluluğun tercih edildiği görülmektedir. Bu durumlarda ise insanları zorda bırakan, onların yaşamını alt üst eden bir düzen ortaya çıkar."³ Huxley'in romanında da bireyler öylesine kötü günler yaşamışlardır ki bir teknokratlar ordusuna kendi benliklerini teslim ederler. Çünkü özne olmak mutluluğu getirmektedir. Öznenin özgürlüğünün bedeli acı çekmektir, mutsuz olmaktır. Eğer ki diyorsanız; ben keyif aramıyorum, Tanrı'yı istiyorum, şiir istiyorum, özgürlük istiyorum, günah istiyorum, buna şöyle yanıt verir Mustafa Mond:

Aslında siz mutsuz olma hakkını istiyorsunuz. Eklemek gerekirse, ihtiyarlama, çirkinleşme ve iktidarsız kalma hakkını da istiyorsunuz; frengi ve kansere yakalanma haklarını, açlıktan nefesi kokma hakkını, sefil olma hakkını, sürekli yarın ne olacak korkusu içinde yaşama hakkını, tifoya yakalanma hakkını ve her türden ağza alınmaz acıyla işkence çekerek yaşama hakkını da istiyorsunuz. (Huxley 2014: 296)

Huxley'in yarattığı bu dünyada insanların normal yaşamları ve yaşlanıp ölmeleri bir mutsuzluk olarak ele alınmıştır. İnsanların özgürlük talepleri, kendi bilincine sahip olma istekleri bir kuruntu olmuştur. Kendimizi kalıba sokup başkalarını mutlu etmeye çalışırken özgür irademizden vazgeçtik. Ütopik refahın ve imkânların doğrultusunda mutluluğu aradık. Bu tarz ortadan kalkınca, kendi yaptığımızla baş başa kaldığımızda göreceğiz ki, tek yaptığımız tercihlerimizle yıkımı inşa etmektir.

Bireyin gerçekleştirmesi gereken en temel görevi kendi benliğini kurması ve var olan düzenin yanlışlarını eleştirmesidir. Benlik, kişiliğin ve ruhsal bütünlüğün merkezidir. Romanda insanların köleleştirilmesi ve kimliksizleştirilmesi yer alırken bunun başarılı olmadığını görürüz. Mevcut sistemin ne olursa olsun günün birinde bir tek kişi bile olsa onun başkaldırmasıyla yıkı-

³ Necla D, İktidar Mücadeleleri Ve İnsan Hayatına Müdahaleleri Bakımından İki Başkan Karakterinin Karşılaştırılması, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, (The Journal of Academic Social Science), Yıl: 1, Sayı: 1, Aralık 2013, s. 132-148

lacağı anlaşılmıştır. Ne olursa olsun insanların özgürlük diye adlandırdıkları bu sistemin yıkılıp bireylerin kendi seçtikleri yoldan gidecekleri anlaşılmıştır. İnsanı insan yapan yegâne işlevlerden olan hissetmek, düşünmek, sorgulamak, değiştirmek ve dönüştürmek insanoğlunun kendi ırkı için bir tehlike haline gelmeye başlamıştır. Değişmenin ve ilerlemenin hızlı olarak gerçekleştiği çağımızda insanoğlunun karamsar, yalnız, umutsuz, bir geleceğe doğru yürüdüğü bir gerçektir. İnsanın bir bilgisayar ya da makineyle etkileşiminden çok insanla olan etkileşimi ve paylaşımının öneminin artması ve toplumsal, sosyal ilişkilerin insanlığı bu yapay, sanal ve mekanik dünyadan sıyırması gerekmektedir. Bu bağlamda bilimin, teknolojinin ve bütün egemen söylem ve paradigmalardan oluşurucusu olan insan, gücünü dünyayı ve ırkını yok etmekte değil eski mutlu bir dünya özlemine dönerek tekrar inşa etmekte kullanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aytmatov, C, (2012), Gün Olur Asra Bedel, (Çev: Refik Özdek), İstanbul: Ötüken Yayınevi
- Azap, S–Söylemez O,(2016), Kafka'dan Coelho'ya "Yakın Okuma"lar, Ankara, Bengü Yayınları.
- Dawkins, R, (2004), Gen Bencildir, (Çev: Asuman Ü. Müftüoğlu), Ankara: Tübitak Yayınları
- Fethi D, (2015) "Talip Apaydın'ın Çocuk Romanlarında Ütopya İmgesi", Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of Academic Social Science), Yıl: 3, Sayı: 9, Mart 2015, s. 187
- Huxley, A, (2014), Cesur Yeni Dünya, (Çev: Ümit Tosun), İstanbul: İthaki Yayınları
- Korkmaz, R, (2005), "Dede Korkut Anlatılarında Alp Bilge Tipi", Türk Dili ve Kültürünün En Eski Dönemleri Uluslar Arası Bilge Şöleni, 22-23 Mayıs, Girne Amerikan Üniversitesi, Girne / KKTC.
- Necla D, (2013), İktidar Mücadeleleri Ve İnsan Hayatına Müdahaleleri Bakımından İki Başkan Karakterinin Karşılaştırılması, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, (The Journal of Academic Social Science), Yıl: 1, Sayı: 1, Aralık 2013, s. 132-148
- Orwell, G, (2000), Bin Dokuz Yüz Seksen Dört, (Çev: Celal Üster), İstanbul: Can Yayınları
- Perec, G, (2000), Uyuyan Adam, (Çev: Sosi Dolanoğlu), İstanbul: Metis Yayıncılık
- Rand, A, (2000), Ben, (Çev: Emine Gedik), İstanbul: Tur Yayınevi
- Şahanov, M, (2002), Cengiz Hanın Sırrı, (Çev: Tural Rızayev), İstanbul: Da Yayıncılık
- Yumuşak, F Canbaz, (2012), "Ütopya, Karşı- Ütopya ve Türk Edebiyatında Ütopya Geleneği", *Bilig*, Bahar / Sayı 61, 47-70.
- Zamyetin, Y, (2011), Biz, (Çev: Füsün Dilek), İstanbul: Ayrıntı Yayınları